

Prišlo je jutro odhoda. Mati in sedmero sestra stiskalo mi je roko, po vrsti od največje do najmanjše; oči so jim bile rosne, mati pa so viknili: „Oh k' b'te vender ne bli poslal ke na Kočevsk, morde se ne vidma n'kol več!“ In sestre so se obrnile v stran, kajti krvavelo jim je srce, ko so vidle odhajati jedinega, ki jim je reševal čast, da so se smele imenovati „ljudje“, solzile so se, ko so vidle odhajati jedinega moškega izmed družine venkaj v — — — dalnji, dalnji svet!

Ginjen od preimenitnega trenutka pograbim škatljo z goslimi, ki so mi imele biti jedina prtljaga, pa hitim venkaj iz sobe, pa po cesti do pošte, kjer me je čakal že poštni voz. Porinem gosli na omaro poštnega voza, sedem na jedino še prazni prostor h kočijažu — in zropotali smo po mestnem tlaku.

Mrzlo jutro je bilo — 12. oktobra — in potniki v vozu so se zavijali in stiskali v svoje vrhnje suknje in ogrinjače. Jaz bil sem brez vsega tega le v tenkej letnej suknjici in skoraj bi mi bili zobje šklepetali, ko bi se bilo kaj tacega za novopečenega učitelja spodobilo. Držal sem se možko, stiskal zobe in tiščal pesti v žepu.

Mraz je bilo, mraz do tedaj, da nas je poštni voz pripeljal mimo Pijave Gorice, pa po ovinkih gor do ravno vpeljane ceste preko strmega pobočja nad idilno želimeljsko dolinico. Solnce se je vzdigovalo više in više, in tudi meni je postala toplina primerna. Razgrelji so se mi udje, razvnelo srce in raztajala duša, vsaj sem se čezdalje bolj bližal kraju, kjer se mi je bilo prvič poskusiti, s kakošnim korcem bodem znal inteligentnim vaškim „trdoglavčkom“ podajati svojih, ravnokar pridobljenih si véd. Oko mi je veselo pozdravljalo vsak nov grič, vsako cerkev, in željno sem čakal, da ugledam Slemene. In res, ni mi bilo dolgo čakati: prijazna cerkev na 736 m visokem hribu zabliščala mi je obsolnčena nasproti ter mi je pošiljala srčne pozdrave! Pozdravljal sem jo i jaz, pozdravljal vse neznane mi Slemence, pozdravljal njihove otroke, objemal jih v duhu, molil za nje

Zrl sem v isto cerkev, zrl v isto vas na višini in gledal v duhu tolpo vaščanov, tolpo otrok, kako me prvokrat in vendar tako prijazno pozdravljajo, šepetaje si: „Glejte novega gospoda učitelja!“ Jaz pa stopam lahkih nog sredi med njimi proti prijaznej cerkvici ter jim odzdravljam veselih lic

Ali pa morda celo zdaj-le delajo priprave, da me slovesno sprejmo? Pa ne — — ne! Vsaj ne morejo vedeti, kdaj prihajam in tudi ljubše mi je, da pridem nepričakovan

Vožnja v poštnej „kočiji“ znana je vsacemu, ako ne iz lastne izkušnje, pa vsaj iz stoterih popisov. Tudi jaz sem jo le iz poslednjih poznal, sedaj pa sem jo izkušal sam. Prijetna vožnja vam je to, ko potniki pri vsakej gostilni in ob vsacem časi v vozu . . . jedo in pijo! Nič jih ne moti: ne bobnenje in drdranje poštnega voza, ne istega

kolebanje in ne enakomerni topot upreženih konj! Celo jaz sem bil zadovoljen, ko sem največ sline požiral z onimi.

Meni bilo se je predstaviti predsedniku okr. š. sveta, toraj moral sem se peljati mimo Slemenov skozi Peklo pa naravnost doli do Kočevja. Dolga je bila vožnja, dolga. Nekaterikrat smo si potniki pretipavali kosti svojega rojstva, stezali roke in noge, zevali in zdehali . . . in tudi dremali so nekateri.

Slednjič pa smo prišli tudi v Kočevje. Izprašil sem si najprej črevlje in obleko, priporočil svojo dušo Bogu, in hitel sem, da poiščem sedež okr. š. sveta, da se predstavim glavarju in se podvržem prisegi.

Našel sem poslopje okr. glavarstva, našel tudi pisarno glavarjevo in stal sem hipoma pred njim samim. Bil je majhen, prileten pa jako prijazen mož. Prižgal je takoj sveči poleg sv. razpela ter me pozval, da prisežem.

(Dalje prih.)

Fran Črnagoj.

Pogled v staro leto.

I.

Gospod urednik! Vsak pameten gospodar napravi koncem leta račun o svojem hiševanju. Napake in nedostatki, kakoršne vidi v tem razmotrivanju, to so mu najboljša šola, najočitnejši nauki, katerih se mu ni treba, da bi rekel, šele na pamet učiti. Računski zaključek je navadno tak, da sklene tu in tam delati drugače, tega in onega delavca pustiti od hiše, ker mu ne ustreza, na mnogih krajih treba svarila, resnega opomina in marsikje celo ropotanja, na največih mestih pa treba — denarja.

Tako sem tudi jaz premišljal te dni učiteljsko konecletno bilanco in dokopal sem se srečno do sklepa, da nam res nedostaje — kedo bi se čudil — denarja, toda ne samo denarja, marveč tudi še marsikaj drugega. Ker vem, da nas je večina „pionirjev narodne omike“ glede socialnega prašanja v vrstah krščansko socialne stranke, zato pustim za danes nevhvaležno denarno prašanje. To je že preveč vsakdanje.

Poglejmo bilanco z druge strani!

Malone vsak okraj v naši domovini ima že okrajno učit. društvo. Ta društva imajo v marsičem sicer različna pravila, v smotrih so si pa vendar jedina, pa tudi še v nečem drugem, namreč glede — denarne sušice. — Nedavno sem brał, da je v nekem gorenjskem okraju razpadajoči voz učit. društva zopet srečno spravil pod streho vrli naš Pivčan Korenika. Vse prav in lepo je to. Pod streho že še gre, ali sušica, ki se je ukorenčila v društvo, neče izpod strehe. Hudo je, da je sušica pod streho, huje je, če je ni mogoče vreči na plano. Ta kronska — lahko bi dejal kronična sušica ima v naši letni bilanci dolg „minus“. Zelo dvomim, da bi bil tukaj denar pravi vzrok, marveč nedostatek vneme za društvo. Mnogo bi pomagali, ali kakor pravijo nekateri po rajnem Vrtovcu, ki je bil pa veliko boljši vinogradnik kot filolog — „v okom prišli“ ti bolezniki oni gg. tovariši, ki navzlic vsem lepim nazorom in blestečim idealom o družtvih, stojte izven obroča — okrajne koalicije, kakor se moram izraziti v duhu sedanjega časa.

Nočem napadati gospodičin koleginj, da mi zopet katera ne bi očitala jednostranosti ali celo sovraštva do lepega spola. To so kočljive zadevice, vendar želim, da bi tudi one, če že vsprejmo razžaljenje, tudi ta indirektno opomin na svojo adresu. Dosta o tem, sicer se zamerim.

Drugi nedostatek v letni bilanci je oni sloveči, lahko bi rekel tudi sloviti „konkretuvalni status“, katerega za pravo nikjer ni. Kedaj se ta uvede in začne tudi pravilno izvajati v našem stanu, to vemo vsi in pa sv. Nikola. Ta nesrečni status je prava črna maroga v letnem obračunu. Kako je mogoče, da dobi na jedni in isti šoli starejši, celo pohvalno diplomovani učitelj nižjo službo, mlajši pa višjo, to vedo samo oni, kateri morajo to vedeti; mi pa tudi vemo, da če ni pravi, tudi takšen status ni v navadi. No, pa tolažimo se najprej s sodnjim dnevem, potem pa s konkretuvalnim statusom. Oboje pomaga. Probatum est.

Povedal bi Vam še jeden nedostatek, kakor ga kaže bilanca, pa to je sitna stvar, ker kakor Vam znano, gosp. urednik, midva se ne mešava v politiko, raje potrpiva, če tudi naju politika sama nekoliko pomoča. Zato Vam povem na uho, da bi bilo pametno, modro in umestno, ko bi v različnih javnih prepirih z učitelji po nekod prihranili različne psovke raje za domačo rabo, kakor da je pošiljajo v javnost.

Seveda kaže dotičnim nesrečnikom, ki so jih prejeli in provzročili, moja bilanca tudi posebno rubriko, ki je označena z zlatim rekom: Ne vtikaj se v stvari, ki ti niso mari! Tu treba pomisliti, da trpi s tem ugled skupnega učiteljstva.

Javno koga posmehovati z nevednostjo ali pa z abecedno temeljitostjo ali se vtikati komu celo v rodbinske razmere, to je dosegel naš „fin de siecle“ popolnoma; dvomim pa, da je poseben ponos kakšni stranki.

Še bi omenjal v začetku novega leta, koliko prijateljev, sotrudnikov in vrlih delavcev nam je pobrala nemila smrt v starem letu, a to je prežalostno. Bog jim daj luč nebeško, nam pa boljše čase, boljše bilanco in — skoro da je prošnja zaman! — po tisoč letih pravičen konkretuvalni status!

S takšnimi nadami se o novem letu poklanja prijateljem in znancem, pa tudi Vam, gosp. urednik Vaš stari

Pesimist.

II.

Staro leto zopet je zbežalo,
Z njim vsa njega radost in skrbi.

G. urednik! Staro leto se je končalo. In prestara navada je, da ob koncu leta daje vsakdo nekaj račun o tem, kar se je bilo preteklo leto zgodilo važnega ali nevažnega. Gospodje pridigarji bodo koncem leta svojim vernim ovčicam oznanjevali, koliko je bilo to leto rojenih, koliko umrlih, koliko poročenih. — G. urednik! tudi moje malenkosti se je polastila nekaka neukrotljiva želja, sestaviti nekaj račun, nekaj pregled — kaj se je bilo dogodilo veselega in žalostnega, smešnega in pametnega, koristnega in škodljivega, dobrega in slabega med slovenskim učiteljstvom.

Se ve da, g. urednik, ne mislite pa, da bode ta pregled natančen in zanimiv, ne, temveč površen in dolgočasen, da vže naprej prosim odpusčenja Vas, g. urednik, ljubkih brak in strogih bralcev, ker jim gotovo ne bode po volji, ako se bodo dolgočasili.

G. urednik! Zanesljivih podatkov, koliko je bodočih učiteljev zagledalo luč sveta, Vam ne morem podati, ker bodem moral še čakati konca prvega ali drugega šolskega polleta, da bodem videl, koliko je propadlih dijakov na gimnaziji ali realki, ker se le propadli dijakci posvetujejo učiteljskemu stanu! — Smrt je imela minulo leto med slovenskimi učitelji bogato žetev ter strla marsikatero mlado nadepolno življenje. Našteval ne bodem rajnih, ampak kličem jim: Blagor jim! — Povedal bi Vam, g. urednik, pač rad, koliko se je letos poročilo slov. učiteljic in učiteljev, a pozabil sem pričeti delati natančni zapisnik o učiteljskih porokah; da bi pa sedaj prebrskal vse časopise ter iskal podatkov, ne kaže, ker nimam časa, za to bi svetoval, da naj v prihodnje vsakdo iz slovenskega učiteljstva, ki se poroči, to oznanj potom inserata v jednega ali pa oba naših časopisov.

G. urednik! Pa pustimo to, in oglejmo si ter pokličimo v spomin nekoliko polupreteklo dobo, da preiščemo, če nam je staro leto kaj novega prineslo. Marsikaki povr-

šnih opazovalec bo dejal, da nič, a moja malenkost pa trdi, da mnogo, mnogo novega nam je prineslo staro leto.

Najprva novost je bila pač ta, da smo pričeli pisati takoj po novem letu 94 mesto 93. — Dalje je bil precej velik in dolg molk novosti — razni preobrati nihilistov, anarhistov, socialistov in drugih na-stov, nas ne zanimajo posebno, ker tu je treba opreznim biti, inace nas kmalu podaljšajo za kak — sti.

Važna novost je bila ta, da smo si izbrali malo pred počitnicami nove zastopnike v okrajne šolske svete.

Velike počitnice so nam prinesle tudi nekaj novega in sicer duhovne vaje za učitelje.

Staro leto nam je tudi prineslo nove zastopnike deželnega odbora v okrajne šolske svete na koalicijski podstavi in z novim letom bomo dobili tudi nove okrajne šolske nadzornike. Dal Bog, da bi bili možje, kremenitega značaja, ki bi imeli srcé tudi za trpeče učiteljstvo.

G. urednik! Sedaj pa že gotovo menite, da je konec novic starega leta, kaj še! V tem letu smo dobili tudi nove tridelne računice. Tudi novost! Sedaj imamo že toliko računic na deželi, kolikor učencev in kmalu bode vladala po raznih razredih prava pravcata babilonsko-računska zmešnjava radi premnogih računic.

G. urednik! Vem, da mi že očitata mojo tesnosrčnost, ker se samo po Kranjskem sučem in ker ne prestopim deželne meje. No, pa poglejmo tudi čez Kranjsko mejo, mogoče je tudi tam kaj važnega bilo v starem letu. Goriški učitelji so imeli svojo deželno učiteljsko konferencijo, kjer se je sprejelo in ovrгло mnogo pametnih predlogov. O vspehu te konferencije nas bode poučila bodočnost. S konferencijo ob jednem je bila tudi v Gorici nekaka učilna razstava, katera je častno pokazala, da goriško učiteljstvo ne zaostaja, temveč da vrlo napreduje. Ker sem ravno pri razstavi, spomnil sem se deželne kranjske razstave. Kaj ne, g. urednik, da smeja prav na glas zapeti:

Naš up je šel po vodi,
Le jadrajva za njim.

G. urednik, prav lepo prosim še malo potrpljenja in prostora. Poglejmo še sosede na Štajerskem. Tudi tam je bilo mnogo, mnogo v starem letu novega, a sedaj je že staro. Tam so dobili novega deželnega šolskega nadzornika v osobi moža, ki ima dve jako različni strani, jedno dobro in drugo slabo. Možja pozna dobro vsakdo še iz šolske dobe.

Druga znamenita znamenitost je pokop preosnove učiteljskih plač. Pač so si lepo upanje stavili štajerski učitelji v to preosnovo; oni so obračali, gospodje za zelenimi mizami so pa obrnili. No, pa po mojem nazoru smo si učitelji sami mnogo krivi tega!

G. urednik! Tu bi še mnogo, mnogo lahko omenil, pa potem bi moj listek res postal preobširen in predolgočasen, pa:

Pustimo že tiste starinske smeti
Nič pravega v njih ne najdemo zase,

in poglejmo, če je še kaj novega bilo v starem letu. Pač, osnovalo se je „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“, (tu si zopet znamo tako lepo sami pomagati) in pa, snuje se deželno učiteljsko društvo.

Se nekaj novega vem. Tam v tistej lepi palači na Dunaji kujejo in kujejo, pa je vendar ne skujejo, novo volilno pravico. Radoveden sem, če se bodo spomnili tudi ljudskih učiteljev, ter jim dali splošno volilno pravico.

G. urednik! Kaj ne, da bo že dosti teh čenčarij in jaz tudi tako mislim. Staro leto je pri kraji in nastopilo je novo, ki nam prinese zopet mnogo novega, za kar se bode treba pa truditi in delati, ne pa počivati, ker

Novo se leto rodi, moči nam novih je treba,
Novega truda — torej, z nova na delo, možje!

G. urednik! predno pa končam, želim Vam in vsem cenjenim sotrudnicam in sotrudnikom najsrečnejše novo leto z željo, da bi bilo srečnejše kakor staro, ter ostajam z najodličnejšim spoštovanjem do prihodnjega listka Vaš udani sluga *Ivanocič I.*

Književnost.

Domoznanstvo v ljudski šoli. Metodično navodilo. Spisal Jakob Dimnik, učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani. V Ljubljani 1894. Izdalo „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“. Tisk „Miličeve tiskarne“. Vel. 8°. Str. 66. Cena 50 kr. — O tej knjigi piše „Dom in Svet“ v 23. številki 1894. l. tako-le: To delo je III. zvezek „Pedagogiške knjižnice“. Kolikor smo se prepričali iz čitanja te knjižice, pogodil jo je pisatelj zares dobro; na ta način se naučè učenci tako potrebnega domoznanstva dokaj obširno in temeljito. Podaje pred vsem najpotrebnejše stvari, s katerimi uči spoznavati svoj dom, potem pa temeljne zemljepisne pojme. Spoznavanje domovine se razširja iz okraja v „deželo“ in kronovino. Obširneje uči spoznavati „prosveto domovine“; naposled dodaje najvažnejše pojme iz zvezdoznanskega zemljepisa.

Da bodo učitelji za to knjigo pisatelju hvaležni, ne dvomimo. Seveda ni vse razloženo prav po bistvu, ampak tako, da se lože umeva. Tudi národna in verska (!) strpljivost se omenjata. Kako pa govori Amicis v „Cuore“ o ljubezni do naroda, do italijanstva! — S takimi knjigami si bo pridobila „Pedagogiška knjižnica“ splošno priznanje.

Pohvalno se izrazuje o tej knjižici tudi „Ljubljanski Zvon“, ki piše v 12. številki 1894. l. o njej tako-le: Kakor pravi gospod pisatelj v uvodu, ima knjiga namen slovensko učiteljstvo poučiti, kako naj se vrši opazovanje otrokovega obličja. Pokazati hoče približno pot domoznanskega pouka, ki je propisan po učnem črteži avstrijskih ljudskih šol za tretje, odnosno četrto šolsko leto. Temu namenu tudi ustreza knjižica in je dobro došla učiteljstvu za pripravljane pri početnem zemljepisnem pouku V dodatku i. t. d.

Laskavo piše o tej knjižici tudi „Slovenski Narod“ v 253. številki z dne 5. listopada 1894. l. namreč: Knjiga je spisana na podlagi najnovejših metodnih načel in je po sodbi merodajnih strokovnjakov v vsakem oziru izborna sestavljena ter bode dobro služila slovenskim učiteljem.

Upamo, da bode slovensko učiteljstvo pridno segalo po tej knjigi, da čim preje zagleda IV. zvezek „Pedagogiške knjižnice“ beli dan. Dobiva se pri upravništvu „Učiteljskega Tovariša“ in A. Zagorjanovi knjigotržnici. Čisti dohodek je namenjen „Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta“.

Gluhonemi. Zgodovina in sedanja metoda njih vzgojevanja. Spisal Anton Rudež, učitelj v goriški gluhonemici. 25 slik. V Gorici 1894. Tiskarna in založila „Goriška tiskarna A. Gabršček“. Vel. 8°. Strani 341. Cena 1 gl. 50 kr. O tem najnovejšem proizvodu slovenskega pedagogiškega slovstva bodemo obširneje govorili v jedni prihodnjih številki; za danes pa knjigo najtoleje priporočamo slovenskemu učiteljstvu, da pridno seže po njej ter skaže s tem priznanje g. pisatelju za njegov, gotovo ne mali trud.

Prirodopisni pouk v ljudski šoli. Po načelih Friderik Jungejevih spisala H. Schreiner, ravnatelj, L. Koprivnik, profesor c. kr. učiteljsišča v Mariboru. Ponatis iz „Popotnika“. Maribor 1895. Založila pisatelj. Tisk tiskarne sv. Cirila. Str. 104. Cena 1 K 20 h. Slovenska pedagogična literatura se lepo razvija in nam je na čast. Mej najboljša dela pa spada po sodbi merodajnih strokovnjakov to najnovejšo delo „Prirodopisni pouk v ljudski šoli“. Knjiga je sistematično urejena in tvarina znanstveno obdelana. Metoda, posneta po Jungejevih načelih, je izborna in kaže, da sta pisatelja odlična strokovnjaka. Razprava je za učitelja veleskorisna in želeli bi bilo, da se te metode popri-